

SESSION 2020

**CAPES
CONCOURS EXTERNE
ET CAFEP**

SECTION LANGUES RÉGIONALES :

BRETON

COMPOSITION ET TRADUCTION

Durée : 5 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Si vous repérez ce qui vous semble être une erreur d'énoncé, vous devez le signaler très lisiblement sur votre copie, en proposer la correction et poursuivre l'épreuve en conséquence. De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, vous devez la (ou les) mentionner explicitement.

NB : Conformément au principe d'anonymat, votre copie ne doit comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé consiste notamment en la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de la signer ou de l'identifier.

INFORMATION AUX CANDIDATS

Vous trouverez ci-après les codes nécessaires vous permettant de compléter les rubriques figurant en en-tête de votre copie.

Ces codes doivent être reportés sur chacune des copies que vous remettrez.

▪ **Concours externe du CAPES de l'enseignement public :**

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
E B E	0 4 4 1 E	1 0 1	7 4 1 4

▪ **Concours externe du CAFEP/CAPES de l'enseignement privé :**

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
E B F	0 4 4 1 E	1 0 1	7 4 1 4

I. Composition en langue bretonne

En ur gemer harp war tem ar program « Voyages et migrations : l’imaginaire, le rêve, le fantastique », savit un displegadenn diwar-benn an dielloù kinniget deoc’h amañ dindan.

Notit : gant forzh peseurt hini eus an tri doare-skrivañ e c’hello bezañ graet.

Skrid kentañ

« – Pell-pell zo abaoe, e veve war ar blanedenn-mañ gouennoù a bep seurt. Darn war an Douar, darn en Dour. Eviton da vezañ erru gwall gozh n’am eus ket bet anavezet an amzer-hont. Ne oar den pegeit zo abaoe. Ar pezh ec’h on o kontañ deoc’h a zo bet kontet a rummad da rummad en hon zouesk. E-mesk ar gouennoù a veve war an Douar e teuas unan anezhe da frouezhañ, da baotañ en ur mod digredabl, pa weler pegen teuk, dister ha gwan e oant da gentañ. An tamm skiant a oa deuet d’ar re-se a lakaas anezhe da grediñ ne oa boud bev ebet par dezhe, hag e c’hallent ober ar pezh a garent gant ar gouennoù all ha kement tra a oa holl war Vo’or ! Mistri Mo’or e oant, herveze ! Ar ouenn-se a oa gouenn villiget an Dud !

Un ehan a reas ar c’homzer, penn an nanntud. Fromet bras e seblante bezañ. Hini ebet eus ar re all na ranne grik. An Dud, ouzh o zu, Jennifer, ar roboden, a chome mut ivez, o c’hortoz e adkrogfe Golourg gant e gaoz.

– Fellout a reas d’an Dud c’hoari gant an Tan ! Inosanted ma oant ! An holl ouennoù all a oueze a-walc’h e oa dañjerus an Tan ! Met ar re-se a grede dezhe e oant mistri war an Tan ivez ! Ni, Pobl Fur Mo’or, hag ar gouennoù all en Dour, a chomas da gentañ hep ober van ouzh an Dud diboeall-se hag a oa krog d’ober o reuz war-c’horre an Douar. N’hallent ober seurt ebet deomp. Met binvioù, mekanikoù ha traoù a bep seurt a voe ijinet gante, evit kleuzañ, labourat an douar, sevel o zier, ha dreist-holl lazhañ ar gouennoù bev all, abalamour dezhe da zebriñ. Ha bras e oa o naon ! N’o deveze ket trawalc’h gwech ebet ! Ne rae netra dezhe kas ur ouenn da get, gant ma oa evit leuniañ o c’hofoù ! Ha war-lerc’h ur ouenn e stagent gant unan all, koulz war an Douar hag en Dour ! Kar kregiñ a rejont da vont war an Dour ivez, da splujañ e-barzh, zoken, gant o binvioù an diaoul ! Ha gwashoc’h c’hoazh, trawalc’h e oa d’an Dud en em staliañ un tu bennak evit ma vefe labezset, saotret pep tra, ken e teue start d’ar gouennoù all delc’her da vevañ. O gwashañ ijinadenn a voe an Tan Meur. Un nerzh spouronus, dreist-skiant a oa gant an tan dinatur-se. Ha da betra mont da ijinañ ur seurt euzhadenn ? D’ober brezel ! [...] »

Paskal AN INTAÑV, *Udora pe afer an ed-du*,
Dirinonn, Al Liamm, 2015, p. 118-119.

Eil skrid

« Alanin, mar plij deoc'h ma selaou... » Mouse'hoarzhin a ra paotr ar C'huzul outi. « Ezhomm bras hon eus ac'hanoc'h evit un afer... penaos... diaes a-walc'h... Setu an istor... »

Tremen a rae e zorn war e dal gant un aer skuizh. C'hoari a rae gant ur bouchad blev a ziskenne war e ividig. Re a labour war e chouk, marsen ? Se a zislâre neuzen kredenn an dud : re ar C'huzul n'o deus mann ebet d'ober morse, ha n'int ket gouest d'en em voazañ ouzh ur vicher all war-lerc'h. Se 'oa abalamour da Xilen WIC, a oa bet er C'huzul e-pad eizh vloaz a-renk, ha deuet da vezañ ur c'haer a sklanker abaoe. Eñ ivez a oa kaoz ne veze ket aotreet ken nemet pevar bloaz a-renk er C'huzul.

Hemañ yaouank, atav... Ya, betek e vouezh da hemañ a seblante bout skuizh :

« Dilennet on bet gant ma c'hensorted evit heuliañ hag evezhiañ ar Gevredigezh evit Adsav ar Galleg. Evit daou abeg : da gentañ, an hini ofisial : mont a ra ar gevredigezh en-dro gant an arc'hant a roomp dezhe war zigare sikour ar studioù diwar-benn ar galleg kozh ; da eil, an hini kuzh : n'omp ket sur ne vije ket un dra bennak dañjerus-kenañ evidomp holl, evit hon frankizoù, é tiwanañ aze. Rak goût a ran ez eus e-barzh ar strollad tud a skiant barrek war an hendraouriezh, met ivez tud all a zo en o soñj adsevel ur Stad evel ma veze deuse gwezhall, gant lezennoù strizh, polis, arme, hag all. Hag aon 'm eus ec'h afe ar maout gant ar re-mañ, dreist-holl abaoe m'emañ ar "Madame Dupont" e penn an traoù. »

« Cheyeyei », a lâr Alanin, mantret.

« Gwashoc'h zo c'hoazh », a gendalc'h ar paotr. « Abaoe c'hwec'h miz dre vras, e welomp o tont amañ tud a bep sort, genidik eus kement korn a zo : eus an Normandi, eus ar Savoia, me 'oar, me ? Tout ec'h eont e-barzh ar gevredigezh-se. Da gomañs, ne oa nemet un dousenn bennak a dud enni, ha bremañ ez eus ouzhpenn hanter-kant. Ha skiantourion sioul n'int ket ivez, peogwir ez eus bet un emgann etre unan deuse hag ul labourer-douar amañ e-kichen. Skarzhet eo bet an hini all gant al labourerion ; mes da ziwall 'zo, evel ma welit. »

Yann GERVEN, « Un tamm karn 'ba'r werenn »,
in *Plac'hedigoù o ler rous*, Dirinonn, Al Liamm, 1995, p. 138-139.

Trede skrid

« Ma ! » eme an Ao. Kerlaban, « gwell eo ganin lavarout d'eoc'h, krenn ha krak, mar deo da sevel eul levr diwar-benn "Roudoù levezon Bro-C'hall e Breizh" oc'h deut, ne gavot ket trawalc'h d'ober danvez eur pennad-skrid. Faziañ a ran marteze, hogen ne gredan ket hor bije miret kalz eñvor eus ar c'hantevedoù-se, m'edo hor bro e dalc'h ho hini.

« Ha koulskoude, » eme Bimbochet, « pemp kantved e buhez eur bobl ! »

« Pemp kantved mar karit. Ne lavaran d'eoc'h nemet ar wirionez. Gallekaet eo bet Breizh gwechall. Dic'hallekaet eo bremañ. »

An Ao. Bimbochet, hag a oa bet kaset da Vreizh gant ar "Gevredigezh evit Adc'hallekaat ar Broioù kollet gant Bro-C'hall" – eur Gevredigezh pinvidik ha galloudus, paeroniet gant Prezidant ar Stad, akademidi, jeneraled, bankerien, perc'henned vras ha kelennerien, maeroniet gant akademiadezed, c'hoarierezed, kanerezed ha korollerezed brudet, doujet gant ar bobl hag harpet gant ar c'helaouennoù – a huanadas, hag a lonkas e soubenn hep rannañ ger.

« E Flandrez, » emezañ en diwezh, « en Elsass hag e Traonienn ar Roen, e Korsika, en hanternoz Afrika, er C'hongo, e Madagaskar, en Tonkin, en Annam, ha betek e Tahiti, ez eus bet kavet tres eus levezon sevenaus ha madelezhus Bro-C'hall. Perak ne ve kavet tres ebet anezhi e Breizh ? Daoust hag e kredit-hu, m'o deus ar broioù-se, dre o follentez, ha gant skoazell eur bed fallakr ha gwarizius, trouc'het al liammoù santel o stage ouzh o mamm-vro, paouezet a sunañ al laezh a roe d'ezho hep marc'hata gwechall, daoust hag e kredit-hu o dije gallet bevañ hep an had prizius o deus miret e doun o ene, an had lakaet en o c'hreiz gant Bro-C'hall ? »

Roparz HEMON, *An Aotrou Bimbochet e Breizh*, [1927],
Brest, Skridoù Breizh, 1942, p. 16-17.

II. Traduction accompagnée d'une réflexion en français

1. Troit an destenn e brezhoneg.

2. Diwar al labour treiñ-mañ, grit un displegadenn e galleg war ar c'helenn diwyezheg : eus peseurt barregezhioù yezh ha kultur e c'heller tennañ gounid ewid tremen eus ur yezh d'eben ?

Troit e brezhoneg

Le beau temps, cette nuit-là, fit un bond en avant, comme un thermomètre monte à la chaleur. Quand je m'éveillai, de mon lit par ces matins tôt levés du printemps, j'entendais les tramways cheminer, à travers les parfums, dans l'air auquel la chaleur se mélangeait de plus en plus jusqu'à ce qu'il arrivât à la solidification et à la densité de midi. Plus frais au contraire dans ma chambre, quand l'air onctueux avait achevé d'y vernir et d'y isoler l'odeur du lavabo, l'odeur de l'armoire, l'odeur du canapé, rien qu'à la netteté avec laquelle, verticales et debout, elles se tenaient en tranches juxtaposées et distinctes, dans un clair-obscur nacré qui ajoutait un glacé plus doux au reflet des rideaux et des fauteuils de satin bleu, je me voyais, non par un simple caprice de mon imagination, mais parce que c'était effectivement possible, suivant dans quelque quartier neuf de la banlieue, pareil à celui où à Balbec habitait Bloch, les rues aveuglées de soleil, et voyant non les fades boucheries et la blanche pierre de taille, mais la salle à manger de campagne où je pourrais arriver tout à l'heure, et les odeurs que j'y trouverais en arrivant, l'odeur du compotier de cerises et d'abricots, du cidre, du fromage de gruyère, tenues en suspens dans la lumineuse congélation de l'ombre qu'elles veinent délicatement comme l'intérieur d'une agate, tandis que les porte-couteaux en verre prismatique y irisent des arcs-en-ciel ou piquent ça et là sur la toile cirée des ocellures de paon.

Marcel PROUST, *À la recherche du temps perdu*, V. *La Prisonnière*, [1922], Paris, Gallimard, coll. Folio classique, 1989, p. 395-396.

Note : Balbec est une ville balnéaire normande imaginaire du roman de Proust, symbole de vacances mondaines et divertissantes.